

**LLYWODRAETH CYMRU**  
**DEDDF IS-DDEDDFAU LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) 2012**  
**CANLLAWIAU AR GYFER IS-DDEDDFAU ENGHREIFFTIOL SET 10:**  
**MARCHNADOEDD**

**Cyflwyniad**

1. Deddf leol a wneir gan gorff statudol, megis Cyngor sir neu fwrdeistref sirol yng Nghymru, o dan bŵer galluogi mewn Deddf Senedd y Deyrnas Unedig neu Ddeddf Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw is-ddeddf.
2. Mae is-ddeddfau enghreifftiol yn gweithredu fel templed i gynghorau pan fyddant yn drafftio is-ddeddfau ac yn nodi geiriad priodol ar gyfer is-ddeddfau mewn perthynas â nifer o wahanol bynciau. Fodd bynnag, ni ddylid mabwysiadu'r holl enghreifftiau gyda'i gilydd, ond yn ôl yr angen er mwyn mynd i'r afael â phroblem sy'n bodoli eisoes. Dylai cynghorau nodi bod rhai o'r is-ddeddfau enghreifftiol unigol a/neu eu darpariaethau yn ddewisol a dim ond y rheini sy'n angenrheidiol ac yn briodol y dylid eu mabwysiadu.
3. Ar ôl i gyngor gadarnhau bod y broblem y mae angen rhoi sylw iddi yn cael ei chwmpasu gan is-ddeddf enghreifftiol benodol, dylai'r Cyngor ddod o hyd i gopi ohoni ar wefan Llywodraeth Cymru a'i addasu yn ôl ei anghenion. Bydd y nodiadau cyfarwyddyd cysylltiedig yn helpu gyda'r broses ddrafftio. Dylai cynghorau hefyd ddilyn y weithdrefn berthnasol o dan Ddeddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012.
4. Argymhellir y dylai cynghorau ddilyn yr is-ddeddfau enghreifftiol, er mwyn lleihau'r risg o broblemau drafftio neu osgoi gweithredu is-ddeddfau nad ydynt yn addas at y diben. Dylid nodi nad yw'r is-ddeddfau enghreifftiol yn orfodol a gellid ychwanegu atynt neu eu diwygio yng ngoleuni profiad, galw ac amgylchiadau sy'n newid. Ceir rhai achosion, fodd bynnag, lle dylid mabwysiadu is-ddeddfau penodol yn eu cyfanrwydd.
5. Dylid darllen y nodyn cyfarwyddyd a ganlyn ynghyd â'r is-ddeddfau enghreifftiol a *'Chanllawiau Deddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012, gan gynnwys y Canllawiau Statudol, i Awdurdodau Lleol yng Nghymru, Cynghorau Cymuned a Thref, Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Cyfoeth Naturiol Cymru'*, a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru. Gellir gweld y ddogfen hon ar wefan Llywodraeth Cymru yn: <https://llyw.cymru/topics/localgovernment/local-government-byelaws/?skip=1&lang=cy>.
6. Mae'r nodyn cyfarwyddyd hwn wedi'i gynllunio'n benodol i gefnogi'r defnydd o is-ddeddfau enghreifftiol Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â rheoleiddio ac atal niwsans mewn marchnadoedd, a wneir o dan adran 60 o Ddeddf Bwyd 1984.

**Rhagor o wybodaeth/pwyntiau cyswllt**

7. Dylid anfon unrhyw ymholiadau am yr is-ddeddfau enghreifftiol hyn i:

Tîm Polisi Partneriaethau Llywodraeth Leol  
Llywodraeth Leol: Yr Is-adran Trawsnewid a Phartneriaethau  
Llywodraeth Cymru

## Y Pŵer Galluogi

8. Mae adran 60 o Ddeddf Bwyd 1984 yn darparu i awdurdod lleol, sy'n cynnal marchnad, wneud is-ddeddfau ar gyfer rheoleiddio'r defnydd o farchnadoedd, atal niwsans neu rwystrau, rheoleiddio porthorion a chludyddion sy'n cyrchu i'r farchnad, a phennu taliadau penodol i'w codi am gario eitemau o'r farchnad o fewn yr ardal, ac atal tân rhag ymledu yn y farchnad. Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod lleol ymgynghori â'r awdurdod tân cyn gwneud is-ddeddfau o dan adran 60 o Ddeddf Bwyd 1984.
9. Nid oes angen i is-ddeddfau a wneir o dan adran 60 o Ddeddf Bwyd 1984 gael eu cadarnhau gan Weinidogion Cymru o dan Ddeddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012. Nodir y weithdrefn ar gyfer gwneud y cyfryw is-ddeddfau yn adran 6 o'r Ddeddf honno, sydd hefyd yn gosod dyletswydd i ymgynghori ag unrhyw berson (gan gynnwys, lle y bo'n gymwys, gyngor cymuned) y cred yr awdurdod fod y mater yn debygol o fod o ddiddordeb iddo neu effeithio arno.

## Defnyddio'r Is-ddeddfau Enghreifftiol

10. Mae geiriau mewn print italig yn rhoi cyfarwyddyd ar sut i addasu'r is-ddeddf enghreifftiol (e.e. "*rhowch enw*") neu'n rhoi disgrifiad manylach o'r hyn a gwmpesir gan yr is-ddeddf enghreifftiol pan fo nifer o is-ddeddfau enghreifftiol yn ymwneud â'r un pwnc.
11. Yn gyffredinol, defnyddir cromfachau sgwâr i nodi:
  - a. geiriau ychwanegol, y gall fod yn briodol eu defnyddio mewn rhai achosion (e.e. "[Y tu allan i'r mannau dynodedig]");
  - b. dewis o eiriau; neu
  - c. "rhifau y bydd angen eu diweddarau, yn ôl pob tebyg, wrth olygu'r set o is-ddeddfau enghreifftiol (e.e. Atodlen [1]).
12. Os bydd yr is-ddeddfau yn cynnwys atodlenni neu fapiau, dylai'r rhain ymddangos cyn sêl y Cyngor.

## Darpariaethau dehongli

13. Dylid defnyddio'r ddarpariaeth ddehongli gyffredinol i ddiffinio termau a ddefnyddir sawl gwaith yn nhestun yr is-ddeddfau. Dim ond y diffiniadau yn y rhestr sy'n ymddangos yn nhestun yr is-ddeddfau enghreifftiol a ddewiswyd gan y Cyngor y dylai'r Cyngor eu defnyddio. Os bydd gair a ddiffiniwyd ond yn ymddangos yn nhestun un o'r is-ddeddfau y mae cyngor yn bwriadu ei mabwysiadu, dylid cynnwys y diffiniad hwnnw yn nhestun yr is-ddeddf berthnasol, fel is-baragraff ar wahân os oes modd.

## **Cadw trefn**

14. Mae'r is-ddeddf enghreifftiol hon yn rheoleiddio yn erbyn y sŵn a gynhrychir mewn marchnad gan gloch, corn, neu offeryn arall. Ni ellir ei defnyddio i reoleiddio'r sŵn a gynhrychir gan uchelseinydd, rhaid ymdrin â hyn gan ddefnyddio adran 62 o Ddeddf Rheoli Llygredd 1974.

## **Anifeiliaid**

15. Nid yw'r is-ddeddf enghreifftiol hon yn rheoleiddio yn erbyn dod â chŵn i'r farchnad. Rhaid ymdrin â'r mater hwn drwy Orchymyn Rheoli Cŵn neu ddeddfwriaeth cydraddoldeb.

## **Marchnadoedd da byw**

16. Mae'r is-ddeddf enghreifftiol hon yn rheoleiddio glendid marchnadoedd, y gellir eu glanhau. Ni ellir ei defnyddio i reoleiddio glendid stondinau marchnad a gynhelir ar laswellt, y dylid ymdrin â hwy drwy Orchymyn Lles Anifeiliaid mewn Marchnadoedd 1990.

## **Dirymu**

17. Mae testun yr is-ddeddf enghreifftiol hon, y gellir ei defnyddio i ddirymu is-ddeddfau yn cynnwys nifer o gyfarwyddiadau y gall fod angen ymhelaethu arnynt:

*“rhowch enw”* – yr enw perthnasol fydd enw'r cyngor a wnaeth yr is-ddeddfau, hyd yn oed os nad y Cyngor hwnnw yw awdurdod lleol yr ardal honno mwyach neu os yw bellach yn ddarfodedig.